

Meddelande om strategi för hållbar och smart mobilitet FPM63

Infrastrukturdepartementet

2021-01-11

Dokumentbeteckning

COM(2020) 789

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén om strategi för hållbar och smart mobilitet - att sätta EU-transporterna på rätt spår för framtiden

Sammanfattning

Den 9 december 2020 presenterade Europeiska kommissionen meddelandet om en strategi för hållbar och smart mobilitet. Strategin är en del av den gröna givnen (Meddelande om en europeisk grön giv 2019/20: FPM13), med mål om att ställa om EU:s politik till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi med nettonollutsläpp 2050 och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen.

Kommissionen konstaterar i strategin att transportsystemets omställning är avgörande för genomförandet av den europeiska gröna givnen. Strategin innehåller målsättningar för omställningen och förslag till konkreta åtgärder. En rad lagstiftningsförslag kommer att följa de närmaste åren.

Regeringen välkomnar meddelandet om hållbar och smart mobilitet och att bland annat transportsektorns klimatomställning samt sociala frågor lyfts i strategin. Transportsektorns klimatomställning innebär en möjlighet att stärka EU:s konkurrenskraft och välfärd. Regeringens position om en kraftigt minskad EU-budget och en stabiliserad EU-avgift kvarstår. Regeringen återkommer till riksdagen avseende enskilda initiativ när de har presenterats.

1.1 Ärendets bakgrund

I juni 2019 antog Europeiska rådet en ny strategisk agenda för de kommande fem åren. Att bygga ett klimatneutralt, grönt, rättvist och socialt Europa var en av fyra huvudprioriteringar i den strategiska agendan. Kommissionen presenterade den 11 december 2019 den europeiska gröna given där strategin om hållbar och smart mobilitet aviserades.

Den 9 december 2020 presenterade Europeiska kommissionen meddelandet om en strategi för hållbar och smart mobilitet.

1.2 Förslagets innehåll

Strategin är en del av den gröna given som har som mål att ställa om EU:s politik till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi med nettonollutsläpp 2050 och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen. Kommissionen konstaterar i strategin att transportsystemets omställning är avgörande för den gröna given. Kommissionen menar att växthusgasutsläppen från transport behöver minska med 90% till 2050 för att nå klimatneutralitet och att alla trafikslag behöver bidra till minskningen, också för att nå EU:s mål om minskade växthusgasutsläpp med 55% till år 2030.

Alla trafikslag behöver bli mer hållbara, med gröna alternativ som är allmänt tillgängliga och med rätt incitament för att driva på omställningen. Strategin är omfattande och kommissionen nämner bland annat att EU ska vara världens knypunkt och säkerställa konkurrenskraft samt främja användandet av europeiska standarder för teknik, social, miljö och konkurrenskraft.

Kommissionen lyfter vidare att utvecklingen inte bör lämna någon utanför: Det är av avgörande betydelse att mobiliteten är tillgänglig och ekonomiskt överkomlig för alla, att även landsbygdsområden och avlägsna regioner omfattas av transportsystemet och att sektorn erbjuder goda sociala villkor och attraktiva arbetstillfällen.

Konkreta målsättningar kommer att hålla det europeiska transportsystemet på rätt spår mot en smart och hållbar framtid, kommissionen *exemplifierar* med följande målsättningar.

Senast 2030:

- Minst 30 miljoner utsläppsfria fordon kommer att vara i drift på de europeiska vägarna.
- 100 europeiska städer kommer att vara klimatneutrala.
- Trafiken på höghastighetsjärnväg kommer att fördubblas.
- Tidtabellsbaserad kollektivtrafik för resor på mindre än 500 km bör vara koldioxidneutrala inom EU.

- Automatiserad mobilitet kommer att användas stor skala.
- Utsläppsfria fartyg kommer att vara klara för marknaden.

Senast 2035:

- Utsläppsfria stora luftfartyg kommer att vara klara för marknaden.

Senast 2050:

- Nästan alla bilar, lastbilar, bussar och även nya tunga fordon kommer att vara utsläppsfria.
- Godstrafiken på järnväg kommer att fördubblas.
- Trafiken på höghastighetsjärnvägar kommer att tredubblas.
- Det multimodala transeuropeiska transportnätet (TEN-T), utrustat för hållbara och smarta transporter med höghastighetskonnektivitet, kommer att vara i drift för hela nätet.

För att förverkliga målsättningarna innehåller strategin åtgärder. Åtgärderna har grupperats inom temana hållbar, smart respektive motståndskraftig mobilitet.

Hållbar mobilitet, en irreversibel omställning till nollemissionsmobilitet, ska uppnås genom att främja omställningen till nollemissionsfordon, hållbara och kolsnåla bränslen samt relaterad infrastruktur. Vidare genom att nollutsläppshamnar och -flygplatser skapas. Mobilitet i och mellan städer ska göras mer hållbar och hälsosam. Godstransporter ska bli grönare, koldioxidutsläpp ska prissättas och incitamenten för användare ska bli bättre.

Smart mobilitet, sömlös, säker och effektiv tillgänglighet ska uppnås genom att förverkliga uppkopplad och automatiserad multimodal mobilitet. Dessutom ska innovation, data och artificiell intelligens användas för smartare mobilitet.

Motståndskraftig mobilitet för inkluderande tillgänglighet ska skapas genom att förstärka den inre marknaden. Mobiliteten ska vara rättvis och på justa villkor för alla. Trafiksäkerhet och säkerhet ska förbättras.

Kommissionen poängterar att en förutsättning är att alla berörda är tillräckligt engagerade, i europeiska institutioner, medlemsländer, myndigheter på alla nivåer, näringsliv, medborgare och andra aktörer

I en bilaga till strategin finns en handlingsplan med 82 initiativ kommissionen avser lägga fram under de kommande fyra åren. En rad lagstiftningsförslag kommer att följa de närmaste åren.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet avser en strategi som inte innehåller konkreta förslag på åtgärder eller ny politik. Att genomföra de initiativ som listas kommer dock att kräva åtgärder och lagstiftning som kan få effekt på svenska regler.

Kommissionens meddelande har ingen omedelbar budgetär konsekvens för Sverige då det inte innehåller konkreta förslag till åtgärder. Flera av de aviserade förslagen kommer däremot resultera i åtgärder som kan få samhällsekonomiska effekter samt påverka medlemsstaternas nationella budgetar och EU:s årsbudget och därmed få budgetära konsekvenser för medlemsstaterna.

Utgångspunkten är att eventuella kostnader som kommande förslag kan leda till för den nationella budgeten ska finansieras inom befintliga ekonomiska ramar. Utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten behöver finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF). Delar av de aviserade förslagen i meddelandet kommer att behandlas inom ramen för taken i EU:s nästa fleråriga budgetram (MFF) 2021–2027 och kan ha direkt bäring på systemet för egna medel då Europeiska rådets slutsatser i juli 2020 uppmanade kommissionen att revidera EU:s system för handel (ETS) med utsläppsrätter och inkludera ETS i systemet för egna medel.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar meddelandet om en strategi för hållbar och smart mobilitet och att frågor om hållbar mobilitet prioriteras högt. Det är angeläget att den höga ambitionen omsätts i konkret politik och lagstiftning som effektivt styr mot ett ambitiöst genomförande av EU:s skärpta klimatmål till 2030 och klimatneutralitet senast 2050. Förslagen behöver åtföljas av gedigna konsekvensanalyser för EU. Konsekvenserna för Sverige behöver också analyseras noga.

Transportsektorns omställning till klimatneutralitet måste påskyndas samt genomföras på ett samhällsekonomiskt effektivt och inkluderande sätt. Det är viktigt att genomförandet tar hänsyn till lokala förutsättningar och lämnar flexibilitet för medlemsstaterna att hitta effektiva lösningar. Det behövs en kombination av olika styrmedel, som regleringar, prissättning, finansiering och information för att minska transportsektorns utsläpp. EU behöver särskilt bidra till fler fordon med nollutsläpp eller mycket låga utsläpp, snabb elektrifiering och en övergång till hållbara förnybara drivmedel samt ökad transporteffektivitet.

Regeringen välkomnar att kommissionen skyndsamt kommer att bedöma vad som i praktiken krävs för att transportsektorn ska kunna bidra till att klimatneutralitet uppnås senast 2050. Regeringen anser att kommissionen ska föreslå ett årtal när fossila drivmedel ska vara utfasade inom EU.

Regeringen menar att det är viktigt att de kommande lagstiftningsförslagen tar fasta på principerna om EU:s transportmarknad som öppen, hållbar, effektiv och konkurrensutsatt. För Sverige är bland annat principer som

jämställdhet, tillgänglighet för alla och teknikneutralitet särskilt viktiga att driva.

2020/21:FPM63

Regeringen välkomnar att kommissionen lyfter fram EU:s roll i internationella sammanhang, eftersom bland annat de globala miljö- och klimatambitionerna inte kan uppnås av EU på egen hand samt att det stärker EU:s konkurrenskraft att gå före.

Regeringens position om en kraftigt minskad EU-budget och en stabiliserad EU-avgift kvarstår. I det fall det föreligger goda argument för att eventuella marknadsmisslyckanden också behöver finansieras av budgetära medel anser Sverige att detta ska finansieras genom omprioriteringar.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet avses inte remitteras.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej tillämpligt. Kommissionens meddelande avser en strategi som endast informerar om kommande politiska åtgärder.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Ej tillämpligt. Kommissionens meddelande avser en strategi som endast informerar om kommande politiska åtgärder.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Meddelandet förväntas diskuteras i rådet under våren 2021.

4.2 Fackuttryck/termer